

Δὲν θὰ ἦμην δὲ εἰλικρινῆς ἂν δὲν ὠμολόγουν ὅτι ἡ ἡμέρα μοι ἐφάνη μακρὰ, καὶ ὅτι πολλὰ-κίς ἐπῆγα καὶ ἀνεσῆκωσα τὸ σκέπασμα διὰ νὰ ἰδῶ τὴν πινακάν.

— Μὴ σηκώνῃς τὸ πανί, μ' ἔλεγεν ἡ μάνα Βαρβερίνα· θὰ κρούσῃς τὴν ζύμην καὶ δὲν θ' ἀνέβῃ.

Ἡ ζύμη ὅμως ἀνέβαινε, καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἐφαίνετο φουσκωμένη, ὡς φυσαλιδες δὲ ἤρχοντο καὶ ἔσκανον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἀνέδιδε δὲ καὶ γλυκυτάτας ἀναθυμιάσεις γάλατος καὶ βουτύρου.

— Φέρε φρύγανα, ἔλεγεν ἡ μάνα. Χρειαζέται καλὴ φωτιά, νὰ κάμῃ φλόγα καὶ ὄχι καπνόν.

Τέλος ἦλθε τὸ ἔσπερας καὶ ἀνάψαμεν τὸ κηρίον.

— Ἀναψε τὰ ξύλα, μοι εἶπε.

Δὲν ἐχρειάσθη δὲ νὰ μ' εἰπῇ δις αὐτὰς τὰς λέξεις. Τὰς περιέμενον μετὰ τῆς ἀνυπομονησίας! Εἰς τὴν ἐστίαν μας ἀνέβη φλόξ μεγάλη, καὶ ἡ κινητὴ λάμψις τῆς ἐπλήρωσεν ὅλον τὸ μαγειρεῖον.

Τότε ἡ μάνα Βαρβερίνα ἐξεκρέμασεν ἀπὸ τὸν τοίχον τὸ τηγάνιον, καὶ τὸ ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὴν φλόγα.

— Δός με τὸ βούτυρον.

Καὶ μὲ τὴν ἄκραν τοῦ μαχαιρίου ἔλαβεν ὀλίγον, ὡς μικρὸν καρύδιον, καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὸ τηγάνιον, ὅπου εὐθὺς ἀνέλυσε μετὰ συριγμῶν.

Ἔ! τί εὐδωδία! καὶ μάλιστα εὐάρεστος εἰς τοὺς βόθωνάς μας, διότι πρὸ πολλοῦ δὲν τὴν εἶχομεν ἀναπνεύσει.

Καὶ ἡ μουσικὴ δὲ τῶν συριγμῶν τοῦ βουτύρου ὅταν ἐτηγανίζετο, καὶ ἐκείνη μᾶς ἔτερπε.

Ἄλλ' ἂν καὶ εἶχον προσηλωμένην τὴν προσοχὴν μου εἰς ταύτην τὴν μουσικὴν, μοι ἐφάνη ὅμως ὅτι ἤκουσα εἰς τὴν αὐτὴν βήματα ἀνθρώπου.

Τίς ἦτον δυνατὸν νὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς ταραξῇ ταύτην τὴν ὥραν; Καμμία βεβαίως γειτόνισσα, διὰ νὰ ζητήσῃ φωτίαν.

Ἀλλὰ πολλὴν ὥραν ἡ ἰδέα αὕτη δὲν μ' ἀπσχόλησε, διότι ἡ μάνα Βαρβερίνα εἶχε βυθίσει τὴν χουλιάραν εἰς τὴν πινακάν, καὶ ἐπῆρε καὶ ἔρριψεν εἰς τὸ τηγάνιον ποσότητά τινα ζύμης λευκῆς, ὥστε καιρὸς τότε πλέον δὲν ἦτον διὰ νὰ ἔχω τὸν νοῦν μου ἄλλοῦ.

Τότε χονδρὸν βραθίδιον ἐκτύπησε κατὰ γῆς, καὶ ἀμέσως ἡ θύρα ἀνῆλθη.

— Τίς εἶναι; ἠρώτησεν ἡ μάνα Βαρβερίνα, χωρὶς νὰ στραφῇ νὰ ἰδῇ.

Εἰς τὸ μαγειρεῖον ἐμβῆκεν εἰς ἀνῆρ· καὶ εἰς τὴν φλόγα τῆς ἐστίας ἤτις τὸν ἐφώτισεν ὅλον, εἶδον ὅτι ἐφόρει λευκὸν χωρικῶ ἐπενδύτην, καὶ ἐκράτει δυνατὴν βακτηρίαν.

— Πανηγύρι λοιπὸν ἔχομεν ἐδῶ. Ἐμπρὸς, μὴ διακόπτεσθε, εἶπε μὲ φωνὴν τραγεῖαν.

— Ἔ! Θεέ μου! ἀνέκραζεν ἡ μάνα Βαρβε-

ρίνα, ἀφήνοντας τὸ τηγάνιον κατὰ γῆς. Σὺ εἶσαι, Ἰερώνυμε;

Καὶ λαμβάνουσά με ἀπὸ τοῦ βραχίονος, μ' ἔσπρωξε πρὸς τὸν ἀνθρώπον ὅστις εἶχε σταθῆ εἰς τὸ κατώφλιον, καὶ μοι εἶπεν·

— Εἶναι ὁ πατήρ σου.

(Ἐπειτα συνέχισεν)

ΕΔΙΣΩΝ

Κατὰ τὰς ἀλληγορικὰς τῆς Θεῆς Κοιμωδίας εἰκόνας, ὅτε Δάντης καὶ Βεατρίκη ἴσταντο ἐπὶ τῇ κορυφῇ τοῦ Καθαρητοῦ Ὄρους, ἡ μὲν θεῖα ὁδηγὸς ἐνατενίσασα πρὸς τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, ἤρξατο μεταρσιουμένη εἰς οὐρανοὺς, ὁ δ' ὑπὸ ταύτης ὀδηγούμενος ποιητῆς, στρέψας ἐπὶ τὴν Βεατρίκην τὰς ὄψεις, ἤρξατο συναναβαίνων καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ἄνω, οὔτε νοῦν, ὡς λέγει, οὔτε αἰσθανόμενος, ἂν ἐποίει τοῦτο «ἐν σώματι ἢ ἐκτὸς τοῦ σώματος». Ἐν ᾧ προσήγγιζε τῇ σφαίρᾳ τοῦ πυρός, διέκρινε πόρρωθεν σπινθηροβολοῦντα τὸν ἥλιον, ὡς πεπυρακτωμένον σίδηρον, μόλις τοῦ πυρός ἐξελκόμενον· εἶδε φωτὸς πλήμυραν, οἶαν οὔτε ποταμοὶ πώποτε, οὔτε ὑετοὶ ἀπειργάσαντο ἐξ ὑδάτων· ἐφάνη δὲ αὐτῷ, ὅτι «ἡμέρα προσετίθετο εἰς ἡμέραν, ὡσανεὶ ὁ Παντοδύναμος εἶχε κοσμήσῃ τὸν οὐρανὸν δι' ἑτέρου ἡλίου».

Τοῦ Δάντου αἱ ὄπτασιαι πέπρωται νὰ γίνωσιν ἀλήθειαι ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Τὸ φῶς ἐκεῖνο, ὅπερ κατὰ τὸν 13 αἰῶνα ἐν ὑπεργείοις σφαίραις ἐθεάσατο διὰ τῶν τῆς διανοίας ὀφθαλμῶν ὁ ἀθάνατος ἐκ Φλωρεντίας αἰοῖδς, θὰ διαχέηται καὶ ἐπὶ γῆς περὶ τὴν λῆξιν τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, ἀνατέλλον ἐξ ἀσφαλῶς πηγῆς τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Καλεῖται ἐν γε τῷ παρόντι «φῶς τοῦ μέλλοντος», εὐρετῆς δ' αὐτοῦ εἶναι ἀνθρώπος πρὸ τινων ἐτῶν ἀφανής, ὁ Ἀμερικανὸς Θωμᾶς Ἀλοῶξ Ἐδισὼν. Ὁ δαιμόνιος οὗτος ἀνῆρ ἄγει οὐ πλέον ἢ τὸ τριακοστὸν ἔτος, ἔχει δὲ ἐν πάσῃ πολύτιμον συνεργάτην τὴν νεαρὰν αὐτοῦ σύμβιον. Ὁμολογεῖται πρότυπον μεγαλοφυΐας ἐξάλλου καὶ ἐπιμελείας φιλοτίμου καὶ ἀκαταπονήτου. Τροφὴν ἐνίστα καὶ ὑπὸν λησμονεῖ, ὅλας ἐβδομάδας καὶ δὴ μῆνας μελετῶν καὶ πειράματα ποιούμενος, ἀνευ σκοποῦ ἰδιωφελοῦς, πρὸς εὐρεσιν μόνον τῆς ἀληθείας, δόξαν τῆς ἐπιστήμης καὶ κοινὸν τῆς ἀνθρωπότητος ὄφελος. Ἐάν μετὰ μακροχρονίους ἀποπείρας μὴ τύχῃ τοῦ σκοποῦ, δὲν ἀπενθαρρύνεται, ἀλλ' ὡσπερ ὁ χαμῆ ριπτόμενος καὶ παρὰ τῆς μητρὸς γῆς νέας πορίζομενος δυνάμεις Ἀνταῖος, νέον ἀρύεται καὶ οὗτος θάρρος, καὶ νέας πάντοτε μηχανάται μεθόδους ἄχρις οὐ φθάσῃ εἰς τὸ ποθοῦμενον τέρμα. Ἐξῆυρε τὸν τετραπλοῦν πρῶτον, εἶτα δὲ τὸν ἑξαπλοῦν τηλεγράφων, συσκευὴν δηλονότι, δι' ἧς ἐξ τηλεγραφήματα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεταλλίνου

ελάσματος ἀποστέλλονται κατὰ διαφορούς και ἐναντίας διευθύνσεις. Ἐπενόησε τὸν φωνογράφον, ἐβελτίωσε δὲ και ἐτελείωσε τὸ ἀνθρακικὸν τηλεφώνιον, δι' οὗ ἐπλησίασε τοὺς Εὐρωπαίους πρὸς τοὺς ἀντίποδας αὐτῶν. Τελευταῖον ἐμηχανήσατο νέον ἐπαύλεων και παραδείσων εἶδος, ἀσπασίον τοῖς Ἀμερικανοῖς και γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Minlo Park. Ἐν τοιοῦτῳ παραδείσῳ, μιᾷ ὥρᾳ ἀπὸ τῆς Νέας Ἰόρκης ἀπέχοντι, ἔκτισε διώροφον οἰκίαν ἐν μέσῳ παντελοῦς σχεδὸν ἐρημίας, ὅπως σχολάζῃ ἀνετώτερον περὶ τὰς ἐρεῦνας του. Εἶναι δὲ ἡ οἰκία του ἀληθὲς Ἑρμῆστου χαλκεῖον και ἐργαστήριον φυσικῆς και χυμειτικῆς τέχνης. Τοὺς εἰς ἐπίσκεψίν του ἐρχομένους ἐξ Εὐρώπης σοφοὺς ὑποδέχεται μετὰ γαλατικῆς ἀβρότητας, ἀλλ' αὐχμηρὸς, ἀττημελής, κρατῶν ῥινία και σύρματα ἢ τεμάχια χάρτου ἀπνηθρακωμένου. Γίνονται δὲ αἱ ἐπισκέψεις σπανίως μετ' ἡμέραν, συχνότερον δὲ περὶ μέσας νύκτας, διότι ἡ μὲν ἀμαξοστοιχία ἀπαξ τῆς ἡμέρας διελάνει διὰ τῆς ἐρημίας ἐκεῖνης, αὐτὸς δὲ ἐργάζεται και νυκτὸς, ἢ δ' ἐπὶ λοφίσκῳ κειμένη οἰκία του οὐδέποτε ἔχει σκότος, ὡς καταλαμπομένη ὑπὸ θαλάσσης φωτὸς ἠλεκτρικοῦ και διαχέουσα τοῦτο ἐφ' ἅπαντα τὰ κύκλῳ και ἐπὶ τὰς ἀπωτάτας καλύθας τῶν ἐκεῖ εὐαριθμῶν ποιμένων και ἀγροτῶν. «Πρότερον, ἔλεγέ τινα τῶν ξένων, ἡ αἰθουσα αὕτη ἦτο τὸ προσφιλὲς ἡμῖν ἀναπαυτήριο» ἐν τῇ δεξιᾷ γωνίᾳ ἰχνογράφει ἡ ἐμὴ σύμβις· ὅπου δὲ νῦν βλέπετε κλιθάνους και ἀγγεῖα ἐκεῖτο ἀνάκλιτρον, ἐφ' οὗ διαλεγόμενοι κατεπόθιστον τὰς ὀλίγας τῆς ἀνέσεως ὥρας. Ἄλλον τόπον ἐπιτηδειώτερον εἰς ὑποδοχὴν ξένων και φίλων δὲν ἔχομεν· ἐλλείπει πᾶσα εὐμάθεια και στενοχωρούμεθα πολὺ. Ἄλλὰ τί πρὸς τοῦτο; Πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν. Δὲν ἀφικόμην εἰσέτι εἰς τὸ τέρμα μου. Μάτην ἕως τῆς ὥρας περιέμεινεν ὁ κόσμος δῶρον, ὅπερ ἐγὼ μὲν δὲν ὑπεσχόμην αὐτῷ, ἐκεῖνος δὲ ἀπεκδέχεται παρ' ἐμοῦ. Ἀποτυγχάνομεν, ἀλλὰ δὲν ἀποραθυμοῦμεν· και ἐγὼ εἶμαι νέος και ἡ σύμβιός μου εἶτι νεώτερα. Ἀντὶ πόνων θὰ πωλήσωσι και ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν οἱ θεοί. Αἱ ἐργασίαι ἡμῶν και αἱ ἰδέαι εἶναι πολλῶ μακρότεραι τῆς ἡμέρας· τούτου δ' ἕνεκα μοχθοῦμεν και νυκτὸς. Μετὰ τινα χρόνον «θὰ ἴδωμεν γῆν» τότε δὲ θὰ πλεύσωμεν εἰς Εὐρώπην πρὸς ψυχαγωγίαν και ἐπίσκεψιν τῶν ἐν Λονδίῳ, Βερολίῳ και Παρισίοις φίλων». — «Ἐμπορῶ ἄρα γε νὰ μάθω (ἠρώτησεν ὁ ξένος) τίνα προτίθεσθε μέγαν σκοπὸν, οὗ τινος χάριν οὐδεμίαν ποιήσθε διάκρισιν ἡμέρας και νυκτὸς;» — «Τὸ φῶς τοῦ μέλλοντος», εἶπε μειδιῶν ὁ Ἐδισῶν.

Πρὸς εὐχερεστέραν κατάληψιν τῶν πλεονεκτημάτων τῆς ἐρέσεως τοῦ Ἐδισῶνος σημειώτέον, ὅτι ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ πολλοῦ μὲν χρόνου γίνεται χρῆσις

φωτὸς ἠλεκτρικοῦ, ἀλλὰ μετὰ διακεκομμένης και ἀμφιβόλου ἐπιτυχίας. Ἰπονόμους, σταθεροὺς σιδηροδρόμων, κρηπίδας ποταμῶν, δημοσίας αἰθούσας, τεχνουργεῖα και ξενοδοχεῖα φωτίζει ἡ λεγομένη «λυχνία τοῦ Σῶβερ», ὑάλινος σωλῆν, ἔχων μῆκος 10 δακτύλων και διάμετρον ἐνὸς δακτύλου και ἡμίσεος. Ἐν ταύτῃ τὸ φῶς γεννᾶται διὰ πυρακτώσεως ἀνθρακος, ὁμοίου τὸ σχῆμα πρὸς κυκλομόλυθρον. Ὁ σωλῆν ἀφαιρῆται πρῶτον τὸν ἀέρα διὰ τῆς πνευματικῆς μηχανῆς, εἶτα δὲ πληροῦται ἀζώτου. Τὸ γεννώμενον φῶς εἶναι ἀρκούντως ὥρατον, αἱ δὲ λυχνίαι φέγγουσι πεντακοσίας ὥρας. Ἐντεῦθεν φαίνεται, ὅτι ὁ Σῶβερ μετεχειρίσθη πραγματικὸν ἀνθρακα ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ἀμοιούσῃ ὀξυγόνου· ἀλλὰ και τὸ ποῖον τοῦ ἀνθρακος ἦτο ἐνδεέστερον, και τὸ τῆς ἀτμοσφαίρας κενὸν πολλῶ ἀτελέστερον τοῦ Ἐδισῶνος διὰ τὸ πλημμελὲς τῶν πνευματικῶν ἀντλιῶν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν Νέᾳ Ἰόρκῃ. Πολὺν κρότον ἐποίησε κατόπιν ἐν Κλεβελάνδῃ τῆς πολιτείας Ὀχίου ἐτέρα λυχνία, ἡ τοῦ Βούσχ. Ὁκτακοσίας «λυχνίας Βούσχ», ἦτοι τὰ δέκα ἐννεα εἰκοστημῶρια τῶν ἐν Ἀμερικῇ καιομένων λυχνιῶν, παρεσκευάσθησαν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Βούσχ και φωτίζουν μὲν ἐργαστήρια, μαγειρεῖα και τυπογραφεῖα, ἐλέγχονται δὲ ἀνεπαρκεῖς και ὅλως ἀνεπιτήδειοι εἰς ἄλλοθι χρήσεις, διότι τὸ φῶς αὐτῶν εἶναι ἀνίσον και ποικίλλεται συχνότατα. Ὅπως δὴποτε, ἐκάστη λυχνία Βούσχ ἔχει φωτιστικὴν δύναμιν δισχιλίων κηρίων. Ἐν τοῖς νηματουργεῖοις τῶν Παυλούκων ὀκτῶ και τριάκοντα λυχνίαι Βούσχ ἀναπληροῦσι πεντακοσίους μωξωτήρας ἦτοι σίφωνας φωταερίου· ἡ διεύθυνσις δαπανᾷ καθ' ἐκάστην ὥραν εἰς 38 λυχνίας ἐν δολλάριον και 16 ἑκατοστὰ, ἐν ᾧ πρότερον εἰς τὸ φωταερίον ἔδαπάνα πέντε δολλάρια τῆς ὥρας. Αἱ αὐταὶ λυχνίαι εἰσῆχθησαν εἰς τὰ κλωστήρια τῆς Ῥοδιολάνδης ἐν Προνοίᾳ. Πρὸς ἐξοικονομήσιν χρημάτων ἢ διεύθυνσις δὲν ἔδωκε παραγγελίας εἰς τὴν ἠλεκτροικὴν ἐταιρίαν, ἀλλ' ἀνέλαβεν αὐτὴ τὴν παρασκευὴν 80 λυχνιῶν, ἔχουσῶν φωτιστικὴν δύναμιν χιλίων μωξωτήρων φωταερίου· ἀλλὰ και πάλιν αἱ δαπάναι ἐφάνθησαν τοῖς γλίσχροις Ἀμερικανοῖς ὑπέροχοι. Τῆς μὲν μηχανῆς ἡ τιμὴ ἦτο δολλάρια δισχιλία, ἐκάστης δὲ λυχνίας δολλάρια ὀγδοήκοντα· εἰς τοὺς πρόσθεν 1000 σίφωνας φωταερίου ἔδαπανῶντο 12 $\frac{1}{4}$ δολλάρια καθ' ἐκάστην ὥραν, εἰς δὲ τὰς 80 λυχνίας ὀγδοήκοντα ἑκατοστὰ δολλαρίου τῆς ὥρας. Ἄλλ' ὅμως ἡ μὲν φωτιστικὴ δύναμις χιλίων σίφωνων φωταερίου ἰσοῦτο πρὸς 15,000 κηρίων (ἐκάστου σίφωνος ἴσα δυναμένου 15 κηρίοις), ἡ δὲ φωτιστικὴ δύναμις 80 ἠλεκτροικῶν λυχνιῶν ἰσοῦτο πρὸς 160,000 κηρίων (ἐκάστης λυχνίας ἴσα δυναμένης 2000 κηρίοις).

Τὸ πολυδάπανον και ἀτελὲς τῶν λυχνιῶν Σῶβερ και Βούσχ, και ἡ πρὸς τὸν ἐν πολλοῖς

δεδοκιμασμένον Ἐδισῶνα πεποιθήσις τῶν Ἀμερικανῶν ἔπεισαν τῷ 1878 κεφαλαιούχους τινὰς νὰ ἰδρῦσωσιν ἑταιρίαν, μέλλουσαν νὰ χορηγήσῃ τῷ σοφῷ ἀνδρὶ πόρους, δι' ὧν νὰ λύσῃ πρακτικώτερον τὸ πρόβλημα τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ὑπογράψαντες κεφάλαιον 1,500,000 εἰς μετοχὰς ἐκ 500 φράγκων ἑκάστην, ἔδωσαν τῷ Ἐδισῶνι ἄδειαν ἵνα τὸ δαπανήσῃ, ἐὰν ἦτο χρεῖα, ὅλον εἰς πειράματα, ἥρκει μόνον νὰ ἐξεύρῃ ἕνθεν μὲν ἠλεκτρικὸν φῶς δυνάμενον ἐν πᾶσι νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ φωταέριον, ἕνθεν δὲ τὸν μετρητήρα αὐτοῦ, ἥτοι τὸ ἠλεκτρομέτρον, οἷον ὑπάρχει διὰ τὸ φωταέριον τὸ λεγόμενον γαζόμετρον. Μετὰ πεντεκαίδεκαμήνουσ ἁρμοσθῆναι, νυκθήμερους πόνους καὶ ἀληθῆ βάσανον σωματικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων, εὗρεν ὁ Ἐδισῶν τὸν γεννήτορα τοῦ φωτός, τὸν κανονιστήρα καὶ τὸν μετρητήρα αὐτοῦ καὶ τὴν φωτιστικὴν ὕλην. Ἡ «ἐδισῶνεις λυχνία» τοσοῦτον ὑπάρχει ἀπλή, ὥστε οἱ μετ' ἐπιστάσις παρακολουθοῦντες εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτῆς ραδίως δύνανται νὰ τὴν σχηματίσωσι κατὰ μικρὸν ἐν τῇ διανοίᾳ των. Σφαῖρα ἐξ ὑάλου, πάντοθεν ἀρτία, ἐξ ἑνὸς δὲ μόνου μέρους στενουμένη καὶ κυλινδρῶδως μηχανομένη, ἐμπήγνυται εἰς ὑποβάθρον ξύλου ἢ μετάλλου, ὅπερ καλεῖται γεννήτωρ, διότι ἔχει ἐκατέρωθεν μικρὸν σκεῦος, ἐνθα ἀναπτύσσεται ὁ ἠλεκτρισμός. Ἐντὸς τῆς κυρίας σφαίρας φαίνεται ὡσανεὶ μετεωρίζομενον τεμάχιον χάρτου ἀπνηθρακωμένου, ἔχοντος σχῆμα σεληναίου ἢ πετάλου, ὄντος δὲ κατὰ τὸ εἶδος τοσοῦτον λεπτοῦ, ὥστε πνοὴ ἐλαχίστη διασκορπίζει αὐτὸ καὶ καθιστᾷ ἄφαντον. Τοῦ σεληναίου τὰ ἄκρα στηρίζονται εἰς δύο μικρότατα καὶ πάνυ λεπτὰ ἐλάσματα «πλατίνας»· ταῦτα δὲ πάλιν συνέχονται ἀμέσως μετὰ δύο ἔτι λεπτοτέρων συρμάτων, ἅτινα, παρατεινόμενα καθ' ὅλον τὸν ὑάλινον κύλινδρον καὶ διὰ τοῦ υποβάθρου, ἀπολήγουσιν εἰς τὰ ἐκατέρωθεν τοῦ γεννήτορος προμνημονευθέντα σκεύη. Ἄμα ἀναπτυχθέντος τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ἐκ τοῦ δεξιοῦ σκεύους μεταδίδεται ἀστραπηδὸν εἰς τὸ δεξιόθεν σύρμα καὶ τὸ τῆς «πλατίνας» ἔλασμα καὶ εἰς τὸ ἀπνηθρακωμένον χάρτινον σεληναῖον· διαρροῆν δὲ διὰ τοῦ ἀριστερόθεν «πλατιναίου» ἐλάσματος καὶ τοῦ σύρματος, ἀπολήγει εἰς τὸ ἀντίστοιχον σκεῦος τοῦ γεννήτορος. Τὸ σεληναῖον ἀνάπτεται· τὸ δ' ἐντεῦθεν παραγόμενον φῶς ἔχει λαμπρότητα ἀπίστευτον. Οὐδαμῶς οὐδένα κινεῖται κίνδυνον πυρκαϊᾶς· οὐδεμίαν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐκπέμπει οὔτε θερμότητα, οὔτε ἀποφορὰν, οὔτε ἄλλην βλαβερὰν τῇ υγιείᾳ ἀναθυμιάσιν, ὡς τὰ πετρέλαια· οὐδέποτε οὔτε ὑποτρέπει, οὔτε σπινθηρίζει, μένει δὲ πάντοτε ἀτρεμῆς, ἴσον ἐαυτῷ, πραῖστατον καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐχὶ βλαβερὸν, ἀλλὰ καὶ ὀπωσοῦν πρόσφορον· «διαγαλᾷ» δὲ ἐν τῇ ἀληθείᾳ τοῦ ὄρου ἐν-

νοία, ὡς τὸ φῶς τὸ ἡμερήσιον, καὶ ὁμοιάζει σφαῖρα μεστῇ φωτὸς ἡλιακοῦ. Τὸ δὲ παραδοξότατον, ἡ ἀπλουστάτη ἐδισῶνεις λυχνία, ἦν ὁ εὐρετής, ὡς δι' ἐλπίδος ἔχει, θὰ ἀπλοποιήσῃ ὅσον οὐπὼ ἔτι μᾶλλον, τιμᾶται οὐ πλέον τῶν 25 ἑκατοστῶν, ἥτοι ἐνὸς μόνου τετάρτου τοῦ δολ-λαρίου!

Ὁ ἀναλογιζόμενος τὴν ἀπλότητα τῆς ἐδισῶνεις λυχνίας δὲν νοεῖ πῶς αὕτη ἀπῆτησε κόπους μυρίους καὶ χρόνον μακρὸν. Ἐνταλεῖς ὁ Ἐδισῶν νὰ ἐξεύρῃ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ φῶς καθαρὸν, διαρκές, ἀτρεμῆς καὶ εὐωνον, ὅσον τοῦλάχιστον τὸ τοῦ πετρελαίου, ὡφείλει νὰ ποιήσῃ αἴρουν δύο συστημάτων, προτιμῶν δηλαδὴ ἢ τὸ βολταϊκὸν τοξοειδὲς φῶς, τὸ ἀποτελούμενον ὑπὸ τῶν ἀντιθέτων κορυφῶν δύο ἀνορακικῶν κῶνων ἀλλήλοις ἀντεστραμμένων, ἢ τὸ ἐκ πυρακτώσεως προκῦπτον φῶς ἐνὸς μόνου ἠλεκτρικοῦ ἀγωγοῦ συνεχοῦς καὶ ἀδιαλείπτου. Προεβίετο δὲ τὸ δεύτερον, διότι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κατάλληλον φωτιστικὸν σῶμα νομίζεται παρὰ τοῖς φυσιοδίφαις ἔλασμα «πλατίνας» συνεστραμμένον σπειρηδόν. Ἄλλ' αἱ διὰ τῆς σπειροειδοῦς «πλατίνας» λυχνίαι του ἐφάνησαν μετ' ὀλίγον πολυδάπανοι καὶ ἄχρηστοι· διότι, ὅσον ἠξάνετο ἡ θερμότης τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρευστοῦ, τοσοῦτον ἐκινδύνευεν ἡ «πλατίνα» νὰ τακῆ. Γνωστῆς γεννομένης τῆς ἀποτυχίας, αἱ τῆς ἐταιρίας μετοχὰι ἀπὸ 500 φράγκ. ὑπετιμῆθησαν εἰς 150. Ἐκ τῶν Ἀμερικανῶν οἱ μὲν ἔκλειον τὰ χρήματά των, οἱ δὲ ἔτριβον τὰς χεῖρας ὑπὸ χαρᾶς, ὅτι δὲν ἐγένοντο συμμέτοχοι. Ὁ Ἐδισῶν ἐσιώπη καὶ ἐργάζετο. Ἐπὶ ἐνένας ἐβδομάδας, ὁσάκις ἡ «πλατίνα» ἐκινδύνευε νὰ τακῆ, τὴν ἠρεύνα διὰ τοῦ μικροσκοπίου, ἀλλὰ δὲν εὗρισκεν αὐτὴν συνερῆ· βαθυδὸν ἀνεκάλυψεν ἀλλεπαλλήλους τὰς ἐν αὐτῇ τελουμένας κατὰ τὴν ὑπερβολικὴν πυράκτωσιν ἀλλοιώσεις, τὰς ἀοράτους διαρρήξεις, τὴν ἐλάττωσιν τῆς βαρύτητος κ.λ. Ἐν τῇ ἀπογνώσει του ἐβουλεύθη νὰ δοκιμᾷ τὰς λειτουργίας «πλατίνας» θερμαινόμενης ἐν χώρῳ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος κενῷ. Εἰσαγαγὼν «πλατιναῖον» σύρμα εἰς ὑάλινον σφαῖραν, ἀφείλεν ἐξ αὐτῆς τὸν ἀέρα διὰ τῆς ἀκριβεστάτης πνευματικῆς ἀντλίας τοῦ Κρούκ καὶ τοῦ Σπρέγγελ καὶ ὕψωσε τοσοῦτον τὴν θερμοκρασίαν, ὥστε τὸ μέταλλον ἐφλέγετο μὲν διὰ φλογὸς λευκοτάτης, ἀλλὰ δὲν κατεφλέγετο. Κατέληξεν λοιπὸν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι «πλατιναῖον» σύρμα, ἀφ' οὗ ἀπαλλαγῆ τοῦ ὀξυγόνου καὶ ἄλλων ἀτμοσφαιρικῶν φωταερίων, λάμπει ὡς ἄργυρος, ἀλλ' οὔτε διαρρήγνυται, οὔτε κατὰ τὴν βαρύτητα ἐλαττοῦται, καὶ ἐπὶ πλείστας ὥρας καιόμενον. Τότε δὲ παρεσκευάσθησαν αἱ πρῶται «πλατιναῖαι», ἐν τῷ κενῷ καιόμεναι λυχνίαι· ὁ δὲ Ἐδισῶν ἐνόμισεν, ὅτι, ὑπερβάς ἤδη τὰς δυσχερείας, ἠδύνατο νὰ στέρξῃ τοῖς παροῦσι, διότι ἑκάστη αὐ-

τοῦ λυχνία ἐφεγγεν ὅσον πέντε καὶ εἴκοσι ἐκ τῶν συνήθων ἀθροῖα.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε αἴφνης ἐπίκουρος τῷ Ἐδισῶνι ἐπῆλθεν ἡ τύχη, ἡ πλέον ἢ ἀπαξ οὐχὶ μικρὸν συμβαλλομένη εἰς τὰς σπουδαιότητας τῶν ἀνακαλύψεων. Διὰ τοῦ «πλατιναίου» σύρματος ὁ Ἐδισῶν ἐποίησε μέγα εἰς τὰ πρόσω βήμα, ἀλλὰ δὲν εὔρε τὴν ἀληθῆ λυχνίαν τοῦ μέλλοντος. Μιάς ἐσπέρας, ἐν ᾗ ἐκάθητο σύννοος ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, ἐλκυσμὸν ἔσπευσε, ὅτι ἐκράτει καὶ ἐστρεφεν ἐν τοῖς δακτύλοις πεπιεσμένην λυχνίαϊαν ἀσβόλην, ἣν πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀναμίξει πιστασφάλτῳ πρὸς διόρθωσιν τοῦ τηλεφώνου του. Ρευμαζόμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων λογισμῶν ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν στρέφων λεληθότως τὴν ἀσβόλην, ἄχρις οὗ τὴν κατέστησε μίτον λεπτότατον. Ἄμα ἐξεγερούεις τοῦ ληθάργου, ἀποβλέπει περιέργως εἰς τὸν μίτον καὶ παρακοῆμα ἐπέρχεται αὐτῷ ἐννοια νὰ ἐξετάσῃ, ἂν πυρακτούμενος ὁ μίτος ἠδύνατο νὰ ἀποβῆ χρήσιμος ὡς ὕλη φωτιστικῆ. Τὸ πείραμα ἔληξεν αἰσιώτατα. Ἐξάλλος ὑπὸ χαρᾶς ἐπανελάβε πολλάκις τὸ πείραμα τῆς αὐτῆς ἀνθρακούχου ὕλης κατὰ διάφορα ποσὰ καὶ σχήματα καὶ αὐθις ἐπέτυχεν. Ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ ἔκειντο μικρὰ νήματα κλωστῆς ἀρπάσας δὲ ἐν τούτων, ἐκλείσεν αὐτὸ ἐντὸς μικροτάτων σιδηρῶν ἐλασμάτων καὶ τὸ ἐνέθηκεν εἰς καιομένην κἀμινον. Ἀναμιμνησκόμενος ὁπόσον λαμπρὸν φῶς παρήγαγεν ἡ πεπιεσμένη λυχνίαϊα ἀσβόλην, εἰκασεν, ὅτι ἀνθρακικαὶ ἴνες, βέλτιον δ' εἶπεῖν, ἀνθρακικαὶ κτηδόνες, ἀνήκουσαι εἰς ὕλην οὕτω πεπυρακτωμένην, ἦσαν ἀναμφιβόλως τὰ μυστηριώδη ἐλατήρια τοῦ παντελοῦς θριάμβου τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Τοῦ Ἐδισῶνος ἡ σκέψις ἦτο ὀρθοτάτη, καθ' ὅσον ὁ μὲν ἀνθραξ, οὐχὶ τὸ κοινὸν κάρβονον, ἀλλ' ἡ σοιχειώδης ὕλη, ἡ τῷ ὄξυγονῳ μιγνυμένη καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυ ἀποτελοῦσα, εὐρίσκεται ἐν παντοδαπαῖς καταστάσεσι καὶ σχηματίζει ἀδάμαντας, λιθάνθρακας, γαιάνθρακας, ξυλάνθρακας κ.λ. ὁ δὲ Γαλάτης Μονέλ, κατασκευάζων τῷ 1860 σωλῆνα πρὸς διαφωτισμὸν βιθῶν φρεάτων καὶ τῶν σκοτεινῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος κοιλοτήτων, εἶχεν ἐπινοήσῃ παντοῖα συστήματα φωτισμοῦ, στρογγυλόμενα εἰς τὴν χρῆσιν ἀνθράκων φυτικῶν ὥστε αἱ τοῦ Ἐδισῶνος μελέται ἦσαν συνέχεια τῶν ἐν Παρισίοις Παρελθούσης μιᾶς ὥρας, ἐξεκύσας ὁ Ἐδισῶν τῆς κἀμινου τὰ σιδηρὰ ἐλάσματα, ἀνέφωξεν αὐτὰ, μετ' εὐλαβείας δὲ πολλῆς μετεκίνησε τὰ σχεδὸν ἀόρατα λείψανα τῆς ἀπηνθρακωμένης κλωστῆς. Καὶ ταῦτα μὲν ἔθηκεν ὑπὸ κώδωνα ὑάλινον καὶ συνῆψε μετὰ τῶν συρμάτων τῆς γεννώσης τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα μηχανῆς ἀφελὼν δ' ἔπειτα ἐκ τοῦ κώδωνος τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, ἀφῆκε νὰ εἰσρεύσῃ ὁ ἠλεκτροισμός. Ἀμέσως ἀνταυγεῖ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐ-

τοῦ φῶς ἡμερήσιον! Διπλασιάζει τὴν δύναμιν τοῦ ρεύματος, ὅπως εἶδῃ μήπως διασκορπίζεται ἢ ἀσθενεστάτη κτηδὼν· ἀλλ' αὕτη μὲν ἀντέχει καὶ σώζεται, τὸ δὲ φῶς γίνεται λαμπρότερον. Ἐκ τρίτου αὐξάνει τὸ ρεῦμα, καὶ τὸ ἀποτελεσμα εἶναι πάντοτε τεράστιον. Ἦδη δὴ ἐξεγείρει ὅλην τῆς μηχανῆς τὴν δύναμιν περιμένων νὰ ἴδῃ τὸ τέλος. Δύο περίπου λεπτὰ ἡ κτηδὼν ἀγωνίζεται πρὸς τὴν δι' ἑαυτῆς διήκουσαν ὑπερβολικὴν θερμότητα, ἥτις θὰ ἔργε νὰ διαλύσῃ καὶ τὸν στερεώτατον τῶν ἀδαμάντων, εἶτα σβέννυται. Τὸ δεινὸν ρεῦμα τὴν κατηνάλωσεν· ἀλλὰ πρὶν ἐκπνεῦσῃ ἀντηγάσε φῶς ἰσοδύναμον πρὸς τέσσαρας φλόγας φωταερίου! Τίς θὰ ἐπίστευεν, ὅτι ἡ πρὸς τὸ φαινόμενον λεπτή καὶ εὐθραυστος ἐκείνη ἀπηνθρακωμένη κλωστή ἦτο συνεχεστέρα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ μάλλον ἀδιάφθορος τῆς «πλατινάς»; Ἐξετάσας αὐτὴν διὰ τοῦ μικροσκοπίου ὁ Ἐδισῶν εὔρεν, ὅτι ἡ μὲν ἐπιφάνεια ἦτο διαυγεστάτη, τὰ μόριά της καθ' ἕκαστα ἦσαν συνυφασμένα καὶ ἀδιάρρήκτως συγκεκολλημένα, τὸ σύνολον δὲ ἦτο πέτρας στερεώτερον, ἄφ' οὗ ἐξετέθη εἰς τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστόν. Ἀπὸ τοῦδε ὁ εὔρετής ὑπέβαλεν εἰς ἔρευναν ἀπάσας τὰς ἀνθρακούχους οὐσίας ἥϊστα ὄρθιος ἐκάθευδε δύο μόνον ὥρας, νύκτωρ δὲ καὶ μετ' ἡμέραν ἐπανελάμβανε τὰ πείραματα, ἀπὸ τῆς ἀπανθρακώσεως τῆς κλωστῆς μεταβαίνων εἰς τὴν ἀπανθρακωσιν μικροτάτων ξυλίνων καρφῶν, ἀχρῶν, γαρτίων καὶ ἄλλων οὐσιῶν, ὧν περὶ οὗς δευρία οὐδέποτε ἐγένετο ἐξετάσις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ. Ἐπιτηδειοτάτην οὐσίαν εἰς ἀπανθρακωσιν καὶ ἀδιάλειπτον διάδοσιν ἀνεπιλήπτου φωτός εὔρε τελευτάτων χάρτην πυκνὴν, οἷος ὁ τῶν ἐπισκεπτῶν. Ἐχάρη δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τῷ φωταυγεῖ, τῷ συνεχεῖ, τῷ βεβαίῳ καὶ τῷ εὐτήκτῳ τῆς ἀνθρακικῆς κτηδόνος, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν, ὅτι ἀνεκάλυψε στοιχεῖον διαιρούς καὶ συμμέτρου ἀρτιστάσεως κατὰ τῆς διελεύσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρευστοῦ. Εἰς τούτο κυρίως ἀπέβλεψεν ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν ἐρευνῶν του ἀρχῆς· ἐὰν μόνος ὁ ὅρος οὗτος μὴ ἐπληροῦτο, δὲν θὰ ἦτο τελεία ἡ εὔρεσις λευκοῦ, μάλλον δὲ ἀχρῶμου ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ὅτε ἠκούσθη ἐν Νέα Ἰόρκῃ ὁ θρίαμβος τοῦ Ἐδισῶνος, αἱ μετοχαὶ τῆς Ἑταιρίας ἀνετιμήθησαν ἀπὸ 150 φράγκων εἰς 16,000. Ἡ ἐν Minlo Park ἐρμηία μετεποιήθη εἰς χωρίον πολυφοιτητὸν καὶ πολυάνθρωπον· μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἔμποροι καὶ λόγιοι, βιομηχανοὶ καὶ φυσιολογοὶ ἔσπευδον νὰ ἴδωσιν ὅμμασιν ἰδίους τὸ θαῦμα. Ἐνώπιον τούτων ἔκοπτεν ὁ Ἐδισῶν τεμάχια ὀγκώδους χάρτου εἰς σχῆμα σεληναίου, δύο δακτύλους μακροῦ καὶ 1/8 δακτύλου εὐρέος, ἐτίθει αὐτὰ ἀλλεπάλληλα χωρίζων ἕκαστον ἀπὸ τῶν ἄλλων διὰ χάρτου μεταξωτοῦ, τὰ ἐθερμαίνε διὰ 600 βαθμῶν Φαρεγγαῖτ, εἶτα δὲ τὰ ἐνέβαλλεν

εἰς καιρομένην κάρμινον, ἵνα καταπυρακτωθῶσιν. Ἀκολούθως ἐξέτελεν αὐτὰ μετὰ προσοχῆς, τὰ ἐτίθει ὑπὸ κώδωνα ὑάλινον, τὰ συνέδεε μετὰ τῶν ἠλεκτρικῶν συρμάτων, ἐξήρει τὸν ἀέρα, ἐκίει τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν, ἐκάστοτε δὲ «ἐγίνετο φῶς καλόν».

Προϊκτὴν ὑπολαμβάνουσαν τὴν τεχνικὴν περιγραφὴν τοῦ γεννήτορος τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός καὶ τοῦ ἠλεκτρομέτρου, δι' οὗ πᾶσα οἰκοδόσποινα ἀπὸ τοῦδε δύναται ἀσφαλῶς νὰ μετρή τὸ ἐκάστοτε ἀναλισκόμενον φῶς. Ἀρκεῖ νὰ εἰπωμεν, ὅτι ὁ Ἐδισὼν ἀσχολεῖται νῦν εἰς τὴν τελείωσιν τῶν διαφόρων αὐτοῦ μηχανῶν, εἰς τὴν σκοπιμωτέρην παρασκευὴν ἀνθρακουργῶν οὐσιῶν, εἰς τὴν ἀπεργασίαν μικρῶν καὶ μεγάλων λυχνιῶν καὶ δὴ καὶ κρεμαστῶν λυχνούχων, τῶν κοινῶς πολυελαίων, καὶ ὅτι μετὰ πολλῆς μεγαλοφυΐας ἐπέλυσε τὸ ζήτημα περὶ τοῦ «φωτός τοῦ μέλλοντος», ὅπερ θὰ ἀνατρέψῃ βαθμῆδόν τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν κηρίων, τῶν ἐλαίων καὶ τῶν πετρελαίων.

Θυμαστὴ μὲν ἡ φύσις, θαυμαστός δὲ καὶ ὁ τοῦ ἀνθρώπου νοῦς, ὁ τὰ μυστήρια ἐκείνης, ἦτοι τὴν ἀλήθειαν ἐξιχνεύουσιν. Τὴν ἐν τῇ φύσει λαθάνουσαν ἀλήθειαν ἐπιζητήσαντες οἱ περὶ τὰ φυσικὰ ἀσχολούμενοι διέτησαν ὄρη καὶ ἴσθμους, ἤσαν τὰς κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ἀποστάσεις, κατέπραξαν δὲ ἐν βραχεῖ χρόνῳ καὶ ὀλίγαις χερσὶν ὅσα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μυριάδες δούλων χειρῶν ἐν χρόνῳ μακρῷ δὲν ἴσχυον νὰ κατορθώσιν. Εἰς τοὺς πέως θριάμβους ἕτερον θρίαμβον ἀρτίως προσέθηκεν ὁ Ἐδισὼν, ἀνακαλύψας φῶς εὐωνότατον καὶ ἀκίνδυνον, διαχεζόμενον ἑκατοντάδας σταδίων μακρὰν. Ἐνεπέδωσε δὲ οὕτω ἐμβριθεστάτην παρατήρησιν, ἣν ἐξήνεγκε μὲν πρῶτος ὁ θεῖος Πλάτων, καλέσας τὴν Σοφίαν θυγατέρα τοῦ Θαύμαντος καὶ τῆς Πενίας, ἦτοι τῆς περιεργίας καὶ τῆς ἀπορίας, διεσχαφίνισε δὲ αὐχῆτον εὐφραδῶς ὁ ἐν ἀρχῇ μνημονευθεὶς φιλόσοφος ποιητής, εἰπὼν «Καλῶς βλέπω, ὅτι οὐδέποτε κορύννυται ὁ νοῦς ἡμῶν, ἐὰν μὴ τὸν φωτισθῆ ἐκείνη ἢ Ἀλήθεια, ἐκτὸς τῆς ὁποίας ἐτέρα ἀλήθεια οὐδεμία διαχέεται. Ἄμα καταλαβὼν αὐτήν, ἤρμεῖ ἐν αὐτῇ, ὡς θηρίον ἐν τῷ ἰδίῳ φωλεῷ καὶ δύναται νὰ τὴν καταλάβῃ· εἰ δὲ μὴ, πᾶσα ἐπιθυμία θὰ ἦτο ματαία. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον, καθάπερ ἐκ τῆς ρίζης τοῦ ὕψουμένου δένδρου ὁ βλαστός, γεννᾶται παρὰ τοὺς πόδας τῆς ἀληθείας ἢ ἀμφιβολία· εἶναι δὲ τοῦτο πρόνοια τῆς φύσεως, ἥτις ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν, ἀπὸ ὕψους εἰς ὕψος, ὠθεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν τὴν ὑπερτάτην»¹.

¹ Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος τούτου ἀπενεμήθησαν ἐν Γαλλίᾳ 3000 διπλώματα εὐγενείας.

² Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Κλεισῇ» ὑπὸ τοῦ πολυμαθοῦς κ. Θ. Λιβαδά.

Σημείωσις περὶ ΑΓΑΘΟΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς.

Δικαίως θαυμάζομεν τὰ ποικίλα ἀγαθοεργὰ καθιδρύματα, τὰ ὁποῖα κοσμοῦσι σήμερον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ὅλας τὰς πόλεις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Τὰ καθιδρύματα ταῦτα εἶναι τὸ ἀσφαλὲς μέτρον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἔθνων, χρησιμεύουσι δὲ σήμερον ὄχι μόνον εἰς περίθαλψιν τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων δυστυχιῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης. Ὀλίγοι ὅμως παρ' ἡμῖν γινώσκουσιν, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνας καὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ὅτε ἡ σήμερον πεπολιτισμένη Εὐρώπη ἦτο βυθισμένη εἰς τὰ σκοτάδια τῆς βαρβαρότητας, ἤμαζον λαμπρὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν Βυζαντινοῖς, ὡς ἐκ τῶν κατωτέρω γίνεται δῆλον.

Ἐκ τινος ἐπιστολῆς τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας κ. Κωνσταντίνου Παπαρρηγοπούλου μεταφερομεν τὰ ἐξῆς: Ἐπειδὴ οἱ Βυζαντινοὶ ἀναφέρουσι πολλάκις οἱ Βυζαντινοὶ. Ἐπειδὴ δὲ κυρίως περὶ νοσοκομείων ἐπιθυμεῖτε νὰ πληροφορηθῆτε, σᾶς παρατηρῶ ὅτι συνήθως ὠνόμαζον τὰ νοσοκομεία ξενώνας καὶ γηροκομεία, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐπομένων. Ἐπὶ τῆς στάσεως τοῦ Νικά (532 μ. Χ.) «καὶ ὁ ξεῶνων τοῦ Σαμψῶν ὁ μέγας ἐκαύθη, καὶ ἀπώλλαντο οἱ ἐν αὐτῷ ἀνακείμενοι ἄρρωστοι». (Πασχάλιον Χρονικόν, σελ. 622 τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως). Ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος (ἀνηγορεύθη τῷ 582 μ. Χ.) «ἐκτίσσε καὶ τὸ λωβῶν γηροκομείον εἰς τὰ Ἡρίου (ἀρρωτήριον τὸ σήμερον καλούμενον Φενέρ-μπαρτσέ), καὶ πολλὰ ἐν αὐτῷ ἐχρηγήρησε πρὸς θεραπείαν τῶν λωβῶν ἀδελφῶν». (Κεδρηνοῦ, τόμ. 1ος σελ. 698-699 τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως). Ὁ Ῥωμανὸς ὁ Λακαπηνὸς (919-944) ἀνεκάνισε πρὸς τοῖς ἄλλοις πολλοῖς «κατὰ γερῶντων προφεία ξενουμένων τε καταγῶγια, ἀρρωσούντων ἐνδιδαιτήματα». (Χρονογραφίας συγγραφείσης ἐκ προστάγματος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, σελ. 431 τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως).

Εἰς τὰς πληροφορίες ταύτας τοῦ σοφοῦ ἡμῶν ιστοριογράφου προσθέτομεν καὶ τὰς ἐξῆς, τὰς ὁποίας ἀρῶμεθα ἐκ τοῦ ἀρίστου συγγράμματος τοῦ ἀεμνήστου Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντινοῦ (Κωνσταντινουπόλις, τόμ. Α' σελ. 130).

Καθ' ὃν λόγον ἡ ἱστορία καταδικάζει τὸν ἀνωφελῆ πληθυσμὸν τῶν μοναστικῶν καταγῶγιων, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀποδίδει τὸν δίκαιον ἔπαινον εἰς τὰ κοινωφελῆ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, διὰ τῶν ὁποίων διάφοροι αὐτοκράτορες ἐπλούτισαν κατὰ καιροὺς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Πολλὰ μάλιστα τῶν Μοναστηρίων μετεπονήθησαν, τινὰ δὲ καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἦσαν προσδωρισμένα, εἰς ἄσυλα δυστυχῶν, ὅσους εἶτε